

Een Iraanse jongeling in Amersfoort

**Het relaas van een ruim twee jaar durende begeleiding van een 'Iraanse jongeling' zonder
papieren door de Johanneskerk in Amersfoort**

Inleiding

Eind 2019 verschijnt er op zondagochtend ineens een Iraanse jongeman in de vrijzinnige Johanneskerk (doopsgezinden, remonstranten, vrijzinnig hervormden) in het centrum van Amersfoort. Naar verluid heeft hij dan gewoon een aantal kerken op internet opgezocht en is hij er maar eens bij een naar binnen gelopen. Arriën Kruyt vangt hem op en maakt een praatje met hem. Dat is het begin van een intensief begeleidingstraject door de Johanneskerk gedurende een periode van ruim twee jaar. Arriën leert hem beter kennen, trekt zich zijn lot aan en schakelt mensen en geledingen in de kerk in. Gaandeweg raken ook Jan Nienhuis, kerkenraadslid van de Johanneskerk, en (oud-staatssecretaris) Dick Tommel, penningmeester van de diaconie van de Johanneskerk, betrokken. Buiten de gemeente speelt ook Simone Kennedy – Doornbos, raadslid voor de ChristenUnie in Amersfoort, een adviserende rol. Zij begeleidt ook andere jonge vluchtelingen. En natuurlijk is voor advocaat Rombout Hijma een sleutelrol weggelegd.

Natuurlijk heb ik ten slotte ook gesproken met de persoon waar het allemaal om draaide, Ali zelf. Hij heeft ook het verslag gelezen en kan ermee instemmen. 'Wat er staat klopt helemaal, ik vraag me af waar je al die informatie vandaan hebt gehaald. Op het moment dat ik al deze dingen meemaakte, realiseerde ik me niet wat er allemaal om me heen gebeurde en werd geregeld. Het is bijzonder om dat nu in dit verslag terug te lezen. Wat hebben zich veel mensen voor mij ingezet!' Hij hecht eraan om niet met zijn volle naam in dit verslag genoemd te worden.

Dit verslag is tot stand gekomen op basis van notities die door betrokkenen zijn geschreven en van gesprekken die ik heb gevoerd met de zes hierboven genoemde personen.

Michel Peters

juli 2022

Wat vooraf ging

Ali is Iraniër, geboren in het jaar 2000. Hij kwam voor het eerst in Nederland in april 2013 met een Grieks Schengenvisum om naar zijn oom te gaan, die in Rotterdam woont. Hij was toen dus dertien jaar oud.

Hij kwam naar Nederland omdat zijn ouders in 2012 vermoord waren door het Iraanse regime. Zijn vader had architectuur gestudeerd in de VS en zijn moeder had een universitaire studie economie afgerond. De reden van de moord waren de politieke activiteiten van zijn vader. Zijn in Frankrijk wonende oom is daar in de negentiger jaren om dezelfde reden vermoord. Zijn Rotterdamse oom was in de negentiger jaren als politiek vluchteling in Nederland toegelaten. Na de moord op zijn ouders woonde hij aanvankelijk samen met zijn acht jaar oudere broer. Die broer was wegens verslaving aan drugs niet in staat om voor hem te zorgen. Zijn oom heeft aanvankelijk geprobeerd om door het sturen van geld zijn neef te ondersteunen. Vrienden van zijn vermoorde vader regelden toen het Schengenvisum.

Zijn oom heeft met de beste bedoelingen de aanvraag voor een verblijfsvergunning verkeerd aangepakt. De oom wilde geen asiel aanvragen voor Ali omdat hij bang was dat Ali dan naar een AZC zou moeten. De oom heeft met behulp van een juridisch adviesbureau – geen advocaat – een verblijfsvergunning aangevraagd als pleegkind. De oom heeft in de procedure onjuistheden verteld, die later aan Ali tegengeworpen zijn. Ali is tijdelijk teruggegaan naar Iran om via het Nederlandse consulaat een MVV aan te vragen. De IND heeft die aanvraag in 2014 afgewezen mede omdat de IND vond dat de oom onvoldoende had aangetoond dat Ali zich in Iran niet zou kunnen handhaven en dat er in juridische zin geen gezinsband bestond tussen Ali en zijn oom.

Hij logeerde in Iran toen bij een vriend van zijn vader. De oom zou een brief sturen waarmee hij naar de Nederlandse ambassade moest gaan. Die brief is nooit gekomen. Toen dat duidelijk werd heeft Ali besloten om opnieuw naar Nederland te komen. Dat lukte in april 2015 wederom met een Grieks Schengenvisum. Ongeveer zes maanden na zijn komst heeft die oom hem op een Internationale Schakelklas ingeschreven. Hij ging vervolgens in 2016 naar de mavo, waarvan hij in 2018 het diploma behaalde.

Na afwijzing van de verblijfsvergunning als pleegkind heeft de oom bij verschillende mensen advies ingewonnen, die allemaal adviseerden om asiel aan te vragen. Uiteindelijk heeft de oom toch besloten om dat ook te doen. Ali is toen voorzien van een voogd van het NIDOS en is behandeld als AMA. Ali is drie keer gehoord door de IND maar de aanvraag is in 2017 afgewezen omdat de IND geen geloof hechtte aan het verhaal van Ali vanwege de eerdere aanvraag als pleegkind en er facebookfoto's opdoken van zijn halfbroer en halfzus, die volgens de IND voor Ali zouden kunnen zorgen.

Na de afwijzing door de IND is zijn advocaat C tweemaal naar Iran gereisd en heeft daar veel bewijsmateriaal verzameld om te bewijzen dat de dood van zijn ouders politiek gemotiveerd was en er feitelijk niemand voor Ali zou zorgen in Iran. De rechter in Den Haag heeft het bewijs van de advocaat in 2018 gemakkelijk terzijde gelegd en meer geloof gehecht aan de

IND. Het beroep op de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State is buiten zitting afgedaan. In feite is het zeer goed gemotiveerde verhaal van Ali en zijn advocaat afgedaan door één rechter. Ali heeft van C gehoord dat de Raad van State zijn beroep in de zomer van 2019 heeft afgewezen.

Verblijfsvergunning cruciaal

Op het moment dat Ali in de Johanneskerk verschijnt, is hij ongedocumenteerd. Cruciaal voor de toekomst van Ali in Nederland is daarom natuurlijk het verkrijgen van een verblijfsvergunning. Veel van de inspanningen van de Johanneskerk zijn daarop gericht.

Politieke contacten

In eerste instantie spreken Dick Tommel, Arriën Kruyt en Simone Kennedy hun politieke contacten in Den Haag aan bij respectievelijk D66, PvdA en de ChristenUnie. Zij zijn daarover uitermate eensgezind; het levert weinig op om in die route veel te investeren. Sinds de discretionaire bevoegdheid van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie is afgeschaft, kunnen individuele gevallen niet meer door deze persoon beoordeeld worden. Pas als daadwerkelijke uitzetting zou dreigen, zouden politieke spelers in touw kunnen komen en wellicht iets voor Ali kunnen betekenen. Maar directe uitzetting was in het geval van Ali niet aan de orde.

Een nieuwe asielaanvraag?

In mei 2020 legt Arriën Kruyt contact met de Utrechtse advocaat Rombout Hijma. Hij kende een oud-kantoorgenoot van Hijma en wist dat Hijma jarenlang Iraanse mensen in hun asielprocedure had bijgestaan. Hijma ontmoet Ali zelf en hij bestudeert het dossier.

In een mail formuleert de advocaat zijn conclusies als volgt:

‘Er zijn twee ingangen om een verblijfsprocedure aanhangig te maken, asiel dan wel regulier op grond van privéleven.

Qua asiel zie ik geen aanknopingspunten omdat je daar echt een heel concreet probleem met de Iraanse autoriteiten voor aannemelijk moet kunnen maken, dan wel een diepgewortelde (religieuze) overtuiging die bij het uitdragen daarvan in Iran tot problemen kan leiden. Beiden haal ik niet uit de mij bekende feiten.

Privéleven is een optie, maar daarvoor is het verblijf in Nederland simpelweg te kort. Voor een enigszins kans hebbende aanvraag moet je minimaal 10 jaar verblijf hebben en dan nog het liefst langer verblijf in Nederland dan in eigen land.’

Beroep op ‘privéleven’ is gebaseerd op artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) omtrent het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven. Dat artikel luidt:

1. Een ieder heeft het recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Kern van het artikel is dat moet worden aangetoond dat als gevolg van langdurig verblijf in Nederland een grote sociale en culturele binding is ontstaan. Hijma geeft aan dat het artikel niet veel wordt gebruikt, dat het eigenlijk een restcategorie is nu de discretionaire bevoegdheid van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie niet meer bestaat en dat de overheid zeer terughoudend is om op basis van dit artikel een verblijfsvergunning te verlenen. De rechter mag wel toetsen aan het Vluchtelingenverdrag, maar mag aan het EVRM slechts marginaal toetsen waarbij de belangenafweging tussen de betrokkene en de overheid leidend is. De jurisprudentie is negatief en de werkinstructie van de IND is uitermate vaag. De hulpverleners van Ali hebben gezocht naar de ruimte die er is.

Paspoort

Voor de aanvraag moet Ali een Iraans paspoort tonen. Dat heeft hij niet. Om bij de Iraanse ambassade een paspoort aan te vragen heeft hij een geboortebewijs nodig. Bij de vorige procedure heeft de IND dat geboortebewijs ingenomen en nu weigert de IND dat geboortebewijs te retourneren. Zeer kwalijk!

Via kennissen in Iran lukt het hem om een afschrift van zijn geboortebewijs te krijgen. Bij de Iraanse ambassade verkrijgt hij uiteindelijk daarmee een nieuw paspoort. Kosten: 100 Euro.

Artikel 8 EVRM

Uiteindelijk wordt toch besloten om een artikel 8 EVRM-procedure in gang te zetten. Op 3 augustus 2020 dient Hijma een aanvraag voor een verblijfsvergunning in. De legeskosten bedragen €1087,- Dit bedrag wordt door de diaconie van de Johanneskerk betaald.

In de aanvraag wordt een vijftiental ondersteunende brieven opgenomen waarin de grote mate van integratie van Ali in de Nederlandse maatschappij duidelijk wordt. Verschillende betrokkenen uit de Johanneskerk schrijven brieven, maar ook vijf docenten en medewerkers van het Comeniuscollege uit Rotterdam waar Ali de mavo heeft gevolgd, een docent van het mbo in Amersfoort en vrienden en Iraanse contacten die hij hier heeft opgedaan.

Op 10 december 2020 volgt de teleurstellende afwijzing. 'Slordig en amper gemotiveerd', aldus Hijma. Ali mag volgens deze beschikking een eventueel bezwaar niet in Nederland afwachten. Daarop heeft Hijma een bezwaarprocedure ingezet (28 december 2020) en een 'voorlopige voorziening' (vv) bij de rechter aangevraagd. Met deze vv mag Ali in ieder geval een bezwaarprocedure in Nederland afwachten. Deze voorlopige voorziening is toegekend. De rechter heeft in haar oordeel zwaar laten meewegen dat Ali door de IND niet is gehoord en dat de IND haar eigen werkinstructie niet heeft gevolgd door in de beschikking geen afweging van argumenten te maken. De rechter geeft de IND het zwaarwegende advies mee om Ali alsnog te horen. Hijma geeft aan dat dat advies aan de IND waarschijnlijk ook is ingegeven door de Toeslagenaffaire. Sindsdien is de rechterlijke macht uiterst gevoelig voor de menselijke maat.

De IND heeft uiteindelijk dit zwaarwegende advies opgevolgd en op 27 september 2021 een hoorzitting in Den Haag georganiseerd. 'Een loketachtige ambiance', geeft Hijma aan, 'in een half uurtje vroegen de aanwezige ambtenaren naar al bekende dingen.' Voor Ali en de betrokkenen uit de Johanneskerk is dit wel een moment van 'alles of niets'. Aan Ali worden een aantal vragen gesteld. Rombaut Hijma, Arriën Kruyt en Dick Tommel houden korte presentaties.

Hijma benadrukt dat Ali hier een rooskleurige toekomst kan hebben, maar in Iran niet. Een menswaardig leven opbouwen daar is voor hem welhaast onmogelijk. Kruyt vermeldt het feit dat Ali gemotiveerd is, dat hij altijd, ondanks de ellende in zijn leven op het rechte pad is gebleven en een aardige en beschaafde jongen, een aanwinst voor Nederland. Tommel wijst op de technische opleiding die Ali volgt, waaraan Nederland grote behoefte heeft. 'Hij zal in de toekomst een baan vervullen die nu door kennismigranten wordt vervuld. Alleen is hij al geïntegreerd, dat is het verschil'. Bovendien benadrukt hij dat de diaconie van de Johanneskerk de komende jaren financieel garant zal staan voor Ali waardoor hij niet ten laste komt van de overheid.

'Wij hebben naar voren gebracht dat Ali onderdeel is van onze samenleving, dat hij graag studeert en dat Nederland behoefte heeft aan hoogopgeleide mensen in de techniek', zegt Dick Tommel. 'Wij hebben heel bewust een uitermate vastberaden indruk gemaakt, een soort imponeergedrag: 'wij laten deze jongeman niet los'.

Champagne

Drie weken later, op 15 oktober 2021, wordt de champagne ontkurkt. De IND laat weten in een beschikking op het bezwaar dat aan Ali een *verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd* wordt toegekend op basis van privéleven volgens artikel 8 EVRM. Deze verblijfsvergunning gaat in op 27 september 2021, de dag van de hoorzitting, voor een periode van vijf jaar. De beschikking wordt niet gemotiveerd, waarschijnlijk om precedentwerking te voorkomen, geeft Hijma aan.

Plan B

Wat nu als de aanvraag voor een verblijfsvergunning op grond van artikel 8 EVRM op niets was uitgelopen? Arriën Kruyt geeft aan dat plan B zou zijn geweest om in dat geval een verblijfsvergunning op grond van studie aan te vragen. Nadat hij op het hbo was begonnen, zou dat mogelijk zijn geweest. Dan had Ali wel weer een machtiging voorlopig verblijf in Iran moeten gaan halen.

Ook de gedachte van adoptie is geopperd, de betrokkenen hebben bekeken wat hiervan de consequenties zouden zijn. Bij adoptie van een buitenlander kan de minister van Justitie deze persoon het Nederlanderschap toekennen.

En ook een andere gedachte passeert de revue. Stel nu dat Ali een relatie zou krijgen met een EU - burger die woont en werkt in Nederland? Volgens de EU-wetgeving heeft een partner van een EU-burger die gebruik maakt van zijn of haar recht op vrijheid van beweging in de EU, dezelfde status als de EU-burger zelf. Die relatie moet dan wel worden aangetoond.

Ingangsdatum verblijfsvergunning

Het verhaal krijgt nog een staartje omdat betrokkenen niet tevreden zijn met de ingangsdatum van de verblijfsvergunning. Die ingangsdatum zou volgens Hijma 3 augustus 2020 moeten zijn, de datum dat een verblijfsvergunning is aangevraagd. Ali zou dan een jaar eerder het Nederlanderschap kunnen aanvragen. Hij tekent beroep aan bij de rechter tegen de ingangsdatum van de verblijfsvergunning.

Interessant gegeven is dat de Rechtbank Den Haag vervolgens op 24 februari 2022 aan de IND vraagt op basis van welke feiten en omstandigheden tijdens de hoorzitting is besloten om het bezwaar gegrond te verklaren en aan Ali een verblijfsvergunning toe te kennen. Op 28 februari 2022 beantwoordt de IND de vragen van de Rechtbank. Zo kunnen we via een

omweg toch kennis nemen van de motivatie van de uitspraak door de IND over het toekennen van de verblijfsvergunning aan Ali:

‘Eerst tijdens de hoorzitting is gebleken dat eiser het 21+ toelatingsexamen voor het hbo had behaald en dat hij was toegelaten tot een studie met goede toekomstperspectieven, te weten de vierjarige hbo-opleiding Aeronautical Engineering. Die omstandigheden, in onderlinge samenhang gezien met het feit dat dhr. Kruijt en dhr. Tommel tijdens de hoorzitting hebben bevestigd dat de Diaconie de komende jaren garant zal staan voor eiser, hebben ertoe geleid dat het bezwaar gegrond is verklaard en dat de aanvraag van de eiser alsnog is ingewilligd. [...] Pas tijdens de hoorzitting is gebleken dat eiser verblijf toekomt op grond van zijn privéleven in Nederland.’

Ali heeft deze zaak verloren. De rechter heeft uiteindelijk de IND in deze kwestie gelijk gegeven. Betrokkenen hebben besloten geen beroep aan te tekenen.

Speculatie

Toch blijft de vraag wat nu feitelijk de doorslag heeft gegeven. Immers, de hoorzitting voegde niet zoveel toe aan wat de IND toch al wist.

Kruijt denkt aan de combinatie van onvoorwaardelijke steun uit de diaconie, de goede schoolprestaties van Ali en een goede, vakbekwaam en beheerst optredende advocaat. Die gedachten worden grotendeels door de brief van de IND aan de Rechtbank Den Haag bevestigd. Hij is er van overtuigd dat het daadwerkelijke contact met Ali in de hoorzitting en het goede betoog van degenen die hem daar bijstonden, van groot belang is geweest.

Hijma denkt dat de IND ingezien heeft dat Ali toch wel hier zou blijven. ‘Willig de aanvraag nu maar in, het heeft geen zin om nutteloze procedures te voeren’.

En Arriën Kruijt hoorde van twee specialisten migratierecht een mogelijk additionele verklaring: de IND zou begrepen hebben dat Dick Tommel en hijzelf nooit op zouden geven en dan is schikken wel zo verstandig. Het blijft speculeren...

Beleid is altijd geweest om de IND fatsoenlijk te behandelen, geen denigrerende opmerkingen te maken en geen verwijten. Bovendien is ervoor gekozen om niet de weg van de publiciteit te kiezen. De lijn is altijd geweest om de IND de kans te geven om zonder gezichtsverlies door de bocht te gaan. Wellicht heeft dat ook bijgedragen. Daarmee is overigens niet gezegd dat publiciteit in alle gevallen moet worden vermeden. Arriën Kruijt geeft aan dat publiciteit zeker een optie was geweest als alle andere routes waren vastgelopen.

Onderwijs

Ali volgt zes maanden nadat hij in Nederland is aangekomen de Internationale Schakelklas in Rotterdam. 'Ik voelde me daar helemaal niet op mijn gemak', schrijft hij zelf, 'ik had het gevoel dat ik veel meer aankon'. Een achterlicht van zijn oom, met kinderen in dezelfde leeftijd, helpt hem om zich in 2016 in te schrijven op een mavo. Dat diploma behaalt hij in 2018 met hoge cijfers voor Nederlands, ondanks het feit dat hij nooit Nederlands had gesproken of gehoord voordat hij op zijn twaalfde naar Nederland kwam. Daarna volgt hij een mbo-ict opleiding, die hij moet verlaten op het moment dat hij 18 jaar wordt. Mijn gesprekspartners spreken daar schande van. Weliswaar vervalt het recht op onderwijs als iemand zonder papieren 18 jaar wordt, maar een leerling die voor die tijd al een opleiding volgde, mag daar na zijn 18^e nooit zomaar vanaf worden gestuurd.

MBO

Op het moment dat Ali in de Johanneskerk verschijnt volgt hij dus geen onderwijs meer. Hier komt Simone Kennedy in het spel. Zij heeft contact met Frits van Dasselaar, de directeur van het MBO - Amersfoort. Arriën Kruyt heeft dan al eens een contact gehad met de voorzitter van het College van Bestuur. Op voorspraak van Van Dasselaar kan Ali begin 2020 de mbo-1 opleiding 'Entree voor Anderstaligen' gaan volgen. Hij werkt in die periode ook vrijwillig op het mbo als onderwijsassistent. Zijn rol is daar om andere studenten te helpen met inloggen en met andere computerproblemen. Het zijn altijd betrokken docenten en bestuurders geweest – ook hier weer - die zijn potentie zien en hem met een positief advies en hun steun vooruit hebben geholpen. Laten we het een grote gunfactor noemen. Door corona ligt een groot deel van het jaar de school plat en wordt er geen fysiek onderwijs gegeven. Dat is een moeilijke tijd voor Ali die zijn sociale contacten mist.

Ali spreekt de wens uit om in september 2020 op het MBO - Utrecht de eenjarige grafische opleiding te gaan volgen. Hij heeft zelf de school gevonden en zich ook zelfstandig voor deze opleiding ingeschreven. De school verleent medewerking en laat hem toe op voorwaarde dat Ali in een procedure zit om een verblijfsvergunning te verkrijgen. Daar wordt op dat moment hard aan gewerkt. Simone Kennedy bestelt zijn schoolmaterialen en die komen ook op haar adres binnen. De kosten hiervoor worden gedragen door de diaconie van de Johanneskerk.

De mensen uit de Johanneskerk menen dat het goed is dat Ali zakgeld krijgt. Dat biedt hem de mogelijkheid om zelfstandig met leeftijdsgenoten iets te kunnen doen, zijn ov-kaart en zijn telefoon op te laden en om oude vrienden uit Rotterdam op te zoeken. De diaconie van de Johanneskerk betaalt aan Ali een zakgeld van 50 euro per maand.

Ali heeft het naar zijn zin op dit Grafisch Lyceum, maar nog steeds is de opleiding onder zijn niveau. Hij heeft het idee dat hij meer aan kan. Zijn mentor wijst hem op de mogelijkheid om op zijn 21^e de zogeheten '21+ toets' te doen. Jan Nienhuis geeft aan wat dat betekent:

'Op je 21ste mag je je laten testen of je geschikt bent voor het hbo. Afhankelijk van de opleiding moet je verschillende toetsen afleggen, waarvan de beheersing van het

Nederlands een constante is. Dat is geen garantie dat je ook in staat bent om een hbo - diploma te halen. Volgens mijn ervaring zijn hbo-instellingen meer geïnteresseerd in het binnen halen van veel studenten dan in het bereiken van hoge slagingspercentages. Voor Ali is het toch wel een aantrekkelijke kans om sneller op een hbo-opleiding te komen en daarmee ook zijn kans op definitief verblijf in Nederland te vergroten'.

Jan Nienhuis wijst er op dat Ali een mavo - diploma heeft en voor het hbo een havoniveau verondersteld wordt. Ali spreekt goed Nederlands en Engels, maar voor het hbo is een hoger niveau nodig om de stof te begrijpen en toetsen af te leggen. Bovendien moet je in het hbo meer dan in het mbo zelf je studie kunnen organiseren. Uiteindelijk vind Arriën Kruyt via het kerkelijke circuit een studente voor Ali die hem in Utrecht taallessen geeft. Ali haalt dan in mei 2021 glansrijk de hbo - toets, met een 8 voor Nederlands, een 7 voor Engels en een 7 voor Wiskunde.

UAF

Arriën Kruyt heeft bij het UAF advies ingewonnen over het volgen van een mbo - opleiding voor Ali, maar is teleurgesteld over de medewerking vanuit die organisatie. 'Door een onbekwame medewerker, die als een cerberus telefonische vragen afhiel, escaleerde dat eenvoudige verzoek om een advies naar het directieniveau. De directie heeft vervolgens omstandig uitgelegd waarom het UAF hem niet als cliënt kon aannemen. Dat was de vraag niet. Ik heb toen besloten om geen energie meer in het UAF te steken maar in instanties en mensen die wel wilden helpen. In het verhaal over Ali zou moeten komen te staan dat hij slaagde ondanks het ontbreken van hulp van het UAF'.

Het is gelukkig niet bij het hierboven beschreven eenmalige ongelukkige contact met het UAF gebleven. Open en constructief overleg leverde het inzicht op dat het UAF de gang van zaken zeer betreurt, en juist graag adviseert over studie aangelegenheden. Men beschouwt dit als een kerntaak. Het gaf de volgende adviezen:

-Schakel tijdig het UAF in

Neem contact op met het UAF bij vragen over onderwijssystemen in Nederland en mogelijkheden voor bijvoorbeeld 21+ toets, schakeljaren e.d.

Daarnaast kan de stichting LOS (landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt, stichtinglos.nl) informatie verstrekken over onderwijs voor ongedocumenteerden.

-Contact met onderwijsinstellingen

Veel onderwijsinstellingen hebben inmiddels een contactpersoon voor vluchtelingen (en soms ook ongedocumenteerden) aangesteld. Vraag daarnaar of vraag om contactgegevens via LOS in geval van ongedocumenteerden.

-Het collegegeld

Overleg van tevoren met onderwijsinstellingen over het collegegeldtarief. De onderwijsinstelling bepaalt uiteindelijk het tarief en in sommige gevallen is er wel de mogelijkheid om het wettelijk tarief (lage tarief) te betalen

Hogeschool van Amsterdam

In september 2021 begint hij op de Hogeschool van Amsterdam (HvA) met de opleiding *Aeronautical Engineering*. De inschrijving is ingewikkeld en er zijn deskundigen van het ASKV voor nodig om dat geregeld te krijgen. De studentenadministratie weigert aanvankelijk de inschrijving omdat Ali geen verblijfsvergunning heeft. Dat standpunt is wettelijk onjuist omdat Ali wel rechtmatig verblijf heeft op grond van de rechterlijke uitspraak in de voorlopige voorziening, maar dit soort juridische finzinnigheden gaat de medewerkers van de studentenadministratie boven de pet en dat is hen niet kwalijk te nemen. Het volgende probleem is de betaling van het collegegeld. Dat moet via de website Studielink. Ali loopt vast op het voor hem onbekende woord 'machtiging'. De HvA wil helemaal niet dat er geld wordt overgemaakt, maar wil een machtiging om het geld te kunnen afschrijven van een rekening.

Betaalrekening

Betrokkenen uit de Johanneskerk hadden al in een vroege fase bedacht dat het praktisch zou zijn als Ali over een eigen betaalrekening zou beschikken. Dan zou hij ook goedkope FLEX-abonnementen van de NS op zijn ov-kaart kunnen laden. De diaconie zou dan rechtstreeks geld op zijn rekening kunnen storten. Een list moet uitkomst bieden: Arriën Kruyt opent een tweede rekening bij de ING op zijn eigen naam. De betaalpas stelt hij aan Ali ter beschikking. De rekening is zo ingesteld dat Ali op de rekening niet rood kan staan. Omdat de rekening op naam van Arriën staat kan deze zicht houden op het financiële verkeer. Op het moment dat hij collegegeld aan de HvA moet gaan betalen via een machtiging, is deze betaalrekening een uitkomst. Overigens was het niet gemakkelijk om de rekening en de kaart te activeren en de koppeling met zijn telefoon tot stand te brengen. Er was een bezoekje aan een ING-kantoor voor nodig om dit geregeld te krijgen. De rekening wordt nu ingezet om een machtiging te geven aan de HvA om het collegegeld af te schrijven.

Inschrijving en collegegeld

Via Rian Ederveen van het LOS komt Arriën Kruyt terecht bij Laura Bakker van ASKV. Zij blijkt alles te weten van toelating tot het onderwijs voor ongedocumenteerden in Amsterdam. Zij regelt via wat interne lijntjes de inschrijving van Ali in de studentenadministratie.

Het collegegeld voor Ali bedraagt maar liefst €7486. Een enorm bedrag waar men niet op had gerekend, dat is schrikken. De diaconie meent dat ze nu ook B moet zeggen en betaalt het bedrag. Achteraf wees deskundige Ruben Boers op een niet-gepubliceerde regeling waarbij de hogescholen minder collegegeld in rekening kunnen brengen voor een student. Ook de Voorzitter van het College van Bestuur van de HvA refereerde tijdens een avond over ongedocumenteerden in debatcentrum De Zwijger in Amsterdam aan deze regeling. Ruben Boers verwijst naar Marjolein Kaak, die weer een contact regelt met een studentendecaan. Deze zoekt inderdaad uit of Ali een beroep op deze regeling kan doen. Wanneer in oktober 2021 de verblijfsvergunning van Ali op grond van artikel 8 EVRM doorkomt, heeft hij recht op studiefinanciering. In december 2021 krijgt hij voor het eerst geld van DUO. Na kerst 2021 wordt door de HvA een bedrag van €6365,34 aan de diaconie van de Johanneskerk teruggestort.

Leven en gezondheid

Lichamelijke gezondheid

Ali wordt door Arriën Kruyt meegenomen naar zijn eigen huisarts en naar zijn tandarts. De rekeningen worden betaald door de diaconie. Veel is afhankelijk van de enorme *good will* van hulpverleners. Ook een oude rekening uit het ziekenhuis is in de eerste maanden door de diaconie betaald.

Geestelijke gezondheid

Simone Kennedy praat in het begin veel met Ali. 'Toen hij met ons in contact kwam was het een stille jongen, depressief zou ik zeggen, lamgeslagen en fatalistisch door alle tegenslagen in zijn leven. Hij toonde weinig emoties en had nauwelijks expressie op zijn gezicht. De kunst voor ons was om hem weer te activeren. De trouwe aandacht van Arriën Kruyt met name, die hem bleef prikkelen, en in zijn kielzog de andere betrokkenen in de Johanneskerk, heeft hem weer hoop gebracht. En laten zien dat er betrouwbare mensen zijn van wie hij hulp kon en moest aanvaarden. In het begin schaamde hij zich voor zijn verleden en deed daar heel geheimzinnig over. Hij wilde ook niet investeren in nieuwe mensen'.

Ali heeft van anderen gehoord dat het fijn is om met een psycholoog te praten. De inschatting van Simone Kennedy is dat er niet sprake is van een acuut trauma. Ali heeft geen problemen met slapen. Vanuit haar ervaring geeft Simone aan dat zij niet zelf moet gaan porren in traumatische ervaringen en hechtingsproblemen. Ali gaat vragen over zijn verleden uit de weg. Traumaverwerking kan alleen in stabiliteit plaatsvinden. Ali stort zich in de eerste plaats nu op zijn studie. Zij heeft in haar kring een psycholoog gevonden, maar Ali heeft te kennen gegeven nog even te willen wachten met het eerste contact. Het is er nooit van

gekomen. Hij zegt daar zelf over: 'Ik heb wel eens een eerste stap gezet via de huisarts, maar die moest dan weer doorverwijzen naar een andere organisatie, dat zou eindeloos duren. Dat zag ik niet zitten. Een direct gesprek met een privépersoon zou me beter passen. Op de middelbare school heb ik ook wel met een psycholoog gepraat, maar al snel bleek dat ik toch zelf mijn problemen moet oplossen. Dat doet die persoon niet voor je. Hij geeft geen lijstje van dingen die je moet doen, waarmee dan alles vanzelf goed komt. Het is moeilijk om dingen die je verkeerd doet in je leven te veranderen.'

'Zijn netwerk werd in de twee jaar dat wij me hem optrokken steeds groter', zegt Simone. 'Hij bloeide op, zijn ogen stonden helderder'.

In mei 2022, zeg een half jaar nadat hij een verblijfsvergunning heeft gekregen en meer op eigen benen is komen te staan, maakt Ali een moeilijke tijd door. Hij zegt daarover: 'Nu ik meer contact heb met leeftijdgenoten en ik mijn situatie met die van hen vergelijk, dringt het besef door dat ik dingen gemist heb in mijn leven die niet meer te herstellen zijn. Ik ben ondertussen al oud. Zij gaan met hun ouders op vakantie of ze gaan naar hen toe met de feestdagen, dat is voor mij niet weggelegd. Zij gaan leuke dingen doen met broers of neefjes en nichtjes, ik heb dat niet. Vrienden bellen met hun ouders als ze problemen of vragen hebben, ik moet alle keuzes zelf maken, alles zelf uitzoeken. Dat vind ik zwaar nu. Bovendien heb ik geen vangnet, als ik opgeef dan gaat het mis met me. Het kost erg veel energie om mezelf dan weer te motiveren'.

Bovendien worstelt Ali met de toekomst. Bij de dag leven gaat eigenlijk niet. Heb ik wel de juiste keuze in mijn studie gemaakt? Ben ik op de goede weg met mijn leven? Ik wil wel op mezelf gaan wonen, maar zal dat gaan lukken?

Is er voor hem eigenlijk veel veranderd sinds hij zijn verblijfsvergunning heeft gekregen? Ali: 'Ik heb meer zekerheid nu, ik ben niet meer bang om opgepakt en uitgezet te worden, dat is fijn. Maar verder is er niet veel veranderd. Ik dacht dat alles nu beter en makkelijker zou gaan, dat de wereld voor me open zou liggen, maar ik moet nog steeds alles zelf regelen en de dingen gaan heel langzaam. Op mezelf wonen lukt niet door lange wachtlijsten. Ik wil wel ingenieur worden, maar nu merk ik hoe moeilijk dat is, dat er veel hobbels zijn op die lange weg.'

Ziektekostenverzekering

Dick Tommel belt op een gegeven moment zijn financieel adviseur met de vraag of hij een ziektekostenverzekering voor een ongedocumenteerd persoon zou kunnen afsluiten. Na het opgeven van een postadres, geboortedatum en een bewijs van zijn identiteit, blijkt dat geen enkel probleem. Ali krijgt gewoon een ziektekostenverzekering zoals die voor expats ook geldt. Looptijd 1 jaar. Zo sluit Dick ook een WA-verzekering voor hem af.

Kosten gedragen door de diaconie

De oplopende kosten voor het levensonderhoud van Ali zijn betaald door sponsors uit de kerk, niet uit het lopende budget van de diaconie of via collecten. We hebben het dan over behoorlijke bedragen: in 2020 is €5800,- euro aan ondersteuning en levensonderhoud van Ali besteedt, in 2021 was dit €5235,- (Aanvankelijk was dit dus ruim twee keer zo hoog, maar

dit lagere bedrag is het gevolg van het feit dat de HvA uiteindelijk een bedrag van €6365,- heeft teruggestort.)

Communicatie naar de sponsors en naar de kerkgemeenschap als geheel is daarbij heel belangrijk. Betrokkenheid bij de lotgevallen van Ali is geleidelijk aan gegroeid. Sponsors werden geregeld op de hoogte gehouden van de stand van zaken via een rondzendmail. Richting kerkgemeenschap werd geregeld in het kerkblad (Johannesbrief) verslag gedaan van activiteiten die voor Ali werden ondernomen.

Huisvesting

Ali is in het begin vaag over waar hij verblijft. Gaandeweg, als het vertrouwen groeit, wordt echter duidelijk dat hij door de week woont bij kennissen in Amersfoort. In de weekenden gaat hij vaak naar kennissen in Laren. In 2021 wil hij graag zelfstandige woonruimte hebben, maar dat is in de huidige markt vrijwel onmogelijk.

Sociaal

Ali vindt het in het begin moeilijk om hulp te aanvaarden, hij wil niet afhankelijk zijn en zelfstandig leven. Koffie en thee die hem worden aangeboden worden beleefd geweigerd. Idem met het aanbod van een kledingpakket door de diaconie. Vanaf het moment dat hij een ov-kaart heeft zoekt hij geregeld zijn vrienden in Rotterdam op. Dat doet hem zichtbaar goed.

Simone Kennedy wijst hem op de Farsi- Nederlandse integratiediensten die in de Martuskerk in Amersfoort worden gehouden, maar hij toont geen interesse tot contact. Simone Kennedy: 'Hij heeft een wantrouwen tegen alles wat Iraans is en wil niet gekoppeld worden. Hij wil bovendien afstand nemen van godsdienst en niet gezien worden als moslim. Zou het zo kunnen zijn dat hij zijn verleden wil blokken? Dat alles wat Iraans is als traumatisch wordt ervaren en dat hij dat in een laatje wil wegstoppen?'

De eerste zomer van 2020 is Ali depressief. De scholen zijn dicht, hij ziet geen perspectief. Hij wil wel werken, maar dat mag niet. In de zomer 2021 regelt Arriën Kruyt toch een baantje voor hem bij een Koerdische ondernemer. Dat is heel belangrijk voor zijn welzijn. Hij kikkert op door het contact met leeftijdsgenoten in de horeca en het feit dat hij zijn eigen geld nu verdient. Eind 2021 heeft hij een baantje bij een restaurant op het OLV Kerkhof, nu volledig legaal. In mei 2022 werkt hij in de horeca in Utrecht, maar hij wil weer werk in Amersfoort gaan zoeken. Dat moet lukken met de ervaring die hij heeft, zegt hij zelf.

Sport is altijd een uitlaatklep geweest voor Ali. In Rotterdam was hij fanatiek aan het klimmen in de klimhal. In Amersfoort is Ali aan het hardlopen en liep hij in het najaar van 2021 de halve marathon.

Toekomst

Ali: 'Ik droom van een rustig leven in de toekomst, zonder moeite, met een eigen huis. Ik wil graag veel mensen kennen en lekker barbecueën met vrienden in de tuin. Een groot gezin hoef ik niet.'

Conclusie

Dick Tommel heeft de conclusie van het hele traject al kant-en-klaar op papier gezet. Hieronder zijn bevindingen:

1. Doe het niet in je eentje; vorm een klein, goed op elkaar ingespeeld team met daaromheen een grotere groep betrokkenen. Verdeel de taken.
2. Communiceer zoveel en zo goed mogelijk met deze groep, met inachtneming van de privacy van betrokkene(n).
3. Denk na over de benodigde hoeveelheid financiën. Is het moeilijk deze te verwerven? De bereidheid van de Johanneskerk gemeenschap om gedurende minstens vier jaar alle kosten te dragen blijkt een van de doorslaggevende argumenten voor de IND te zijn geweest voor het toekennen van een voorlopige verblijfsvergunning.
4. Bedenk dat het maken van fouten (b.v. het starten van de verkeerde procedure) onherstelbare gevolgen kan hebben.
5. Zorg voor een bankrekening voor betrokkene(n), op naam van iemand van de groep.
6. Zorg voor een GSM.
7. Denk goed na voor je actief de pers benadert. Dat kan verkeerd uitpakken en dan is het onherstelbaar. In het geval van Ali kon de IND zonder gezichtsverlies door de bocht!
8. Laat voor de IND je betrokkenheid en vastberadenheid zien: financiën, verzekeringen, garanties, aandringen op het organiseren van hoorzittingen.
9. Kies zorgvuldig een advocaat / juridisch adviseur. Deze moet echt deskundig zijn in de materie.
10. Vertrouw niet op gewoontewijsheden; onderzoek zelf welke mogelijkheden het beleid biedt (b.v. werkinstructie art 9 EVRM.)
11. Vertrouw niet op een oppervlakkig oordeel van deskundigen, die niet precies op de hoogte zijn van de feiten en omstandigheden die in dit speciale geval in het geding zijn.
12. Zorg voor persoonlijke betrokkenheid: verjaardagen vieren, diploma's etc.
13. Behandel allen – dus ook de IND – met respect.

Uit mijn gesprekken komen nog twee leerpunten naar voren:

14. Jan Nienhuis geeft aan dat er geen exit-strategie was bepaald. Dat had naar zijn idee wel gemoeten. Had de Johanneskerk Ali tot aan zijn dood moeten en kunnen ondersteunen? Dick Tommel is het daar niet mee eens. Naar zijn idee was het belangrijk dat de Johanneskerk voor deze jongeman zou staan met alles wat ze in huis hadden. Dat gevoel moest ook op Ali afstralen. Dus niet somberen, maar gestaag vooruit. Elk signaal van een verkeerde afloop moest worden vermeden. Arriën Kruyt wijst op de plannen B en C die zij in de achterzak hadden en geeft aan dat hij politieke heibel zou hebben gemaakt bij een negatieve afloop.

15. Na het verkrijgen van een verblijfsvergunning is er de eerste maanden weinig contact meer geweest met Ali. In mei 2022 heeft Arriën Kruyt weer eens een ontmoeting met hem. Hij is druk met zijn studie aan de HvA en gaat zijn eigen weg. Simone Kennedy benadrukt dat dit een heel gewone gang van zaken is die zij eerder heeft meegemaakt. Betrokken hulpverleners moeten niet teleurgesteld zijn of verbitterd. Degene die hulp heeft ontvangen wil verder met zijn leven en eigenlijk niet meer geconfronteerd worden met deze moeilijke periode in zijn of haar leven. Blijvend contact met de hulpverleners uit deze periode is daarom lastig.

De Johanneskerk beraadt zich hoe zij hun betrokkenheid verder nog moeten en kunnen vormgeven. Ali wil zijn rijbewijs halen. De Johanneskerk heeft nog wat geld beschikbaar en wil hem blijven steunen. Zij besluiten om de helft van de kosten voor het behalen van zijn rijbewijs te betalen. Zijn rijexamen is op 1 juli 2022 gepland.

Als relatieve buitenstaander analyseert Simone Kennedy de situatie treffend. Zij krijgt het laatste woord: 'De Johanneskerk stond vierkant achter Ali. Zij hebben een totaal maatwerkpakket voor hem uit de kast getrokken: persoonlijke betrokkenheid, psychosociale en juridische hulp, financiële steun, begeleiding in het onderwijstraject, taallessen en de opbouw van een netwerk. Dat is een enorme kans voor hem geweest.'

